



NARAVNA DEDIŠČINA PTUJSKI LŮK

VALERIJA VNUK TUŠAK, VRTEC GORIŠNICA



Naravna dediščina »Ptujski luk« je vse premalo poznana širši javnosti. To avtohtono sorto čebule v Lükariji pridelujejo več kot 200 let. Okus, ostrina in tradicija pridelave ga uvrščajo med izbrane evropske posebnosti. Kralja čebul po originalnem postopku danes pridelujejo le še na šestih geografsko zaščitениh kmetijah Ptujkega polja. Čebula je ena najstarejših vrst zelenjave na svetu. Ima zdravilno moč, predvsem preprečuje srčne bolezni.



- ▶ **Lükarija.**
- ▶ **Lükarji.**
- ▶ **Okolje in delo domačinov prinašajo veliko spodbude za boljši razvoj otrok ter za trajnostni razvoj.**
- ▶ **S predstavitvijo Ptujškega lüka želimo promovirati lokalno pridelano hrano. Od semena do čebulčka in zdrave čebule.**
- ▶ **Prav tako z gibanjem do zdravja, še posebej za zdravo srce.**



- ▶ Vzgojna pot je vključevala primarne vtise in izkušnje, opazovanja, spoznavanja in raziskovanja.
- ▶ Preko raziskovalne dejavnosti sta se razvijali zavest in čut za okolje, kar pogojuje pripadnost in trajno vrednotenje domačega.
- ▶ Tega se vse bolj zavedamo strokovne delavke, otroke pa še vedno situacijsko namerno in organizirano z zanimivimi dejavnostmi vabimo v raziskovanje in spoznavanje okolja, v katerem bivajo.
- ▶ Podeželje nudi bogastvo, ki ga v današnjem času vse premalo cenimo.



- ▶ Prelevili smo se v lükarje in sadili čebulček Ptujškega lüka.
- ▶ Kralj čebul je namreč edinstven, saj v Sloveniji ni druge sorte ali hibrida, ki bi mu bil tako podoben, da bi ga lahko zamenjali z njim. Videz, okus, ostrina in tradicija pridelave ga uvrščajo med izbrane evropske posebnosti z zaščiteno geografsko označbo.
- ▶ Rdeči lük danes pridelujejo na naravi prijazen način, integriran ali ekološki, ki zagotavlja visoko kakovost.



- ▶ »Zanimanje za naravo je bolj ali manj prirojeno vsakemu otroku. Od nas odraslih je odvisno, ali se bo zdravo otrokovo prazanimanje zanjo razvijalo v pravo ali napačno smer ali pa ga bomo celo popolnoma zatrli. Čas, v katerem živimo, zahteva od nas, da naslednji generaciji privzgojimo moralno razmerje do narave. Pojem je dokaj nov in pomeni predvsem odgovornost do okolja, v katerem živimo.« (Angerer, Celje 2000, str. 5.)
- ▶ Vse to je vodilo v vzgojno prakso. Čebulo smo spoznali kot zdravo živilo v obliki srca, z neverjetno močjo, vonjem in posebnim okusom.



METODE

- ▶ Uporabljene so bile metode pogovora, pripovedovanja, razlaganja, poslušanja, spraševanja, komentiranja, demonstracije, opazovanja, praktičnih del, raziskovanja, lastne aktivnosti ...
- ▶ Pedagoška praksa je bila obogatena z možnostjo pristnega doživljanja otrok.
- ▶ Omogočili smo še širjenje in poglobljanje učinkovitega učnega okolja.
- ▶ Aktivnosti in dejavnosti so se prilagajale otrokovim zmožnostim, sposobnostim, željam in interesom.



CILJI

S CILJI, ki so temeljili na spoznavni, čustveni in aktivni ravni, smo želeli:

- ▶ dvigniti zavest o pomenu naravne in kulturne dediščine v domačem kraju,
- ▶ spoznati ožje in širše okolje, ga znati spoštovati in živeti zdravo,
- ▶ izkusiti in doživeti novo in neznano,
- ▶ učiti se z vtisi in izkušnjami za trajnostni razvoj v procesu vseživljenjskega učenja.

To smo zagotavljali:

- ▶ z ohranjanjem naravne in kulturne dediščine,
- ▶ z doživljanjem naravno zelo bogatega okolja,
- ▶ z izkušnjami domačinov.



20/04/2018

AKTIVNOSTI

Prostrana polja so nam že minulo šolsko leto na pohodih v bližnjo in daljno okolico ponujala pogled na avtohtono sorto čebule pri nas.

- ▶ Z otroki smo opazovali strojno sajenje lüka.
- ▶ Izvedeli smo, da je pridelovanje čebule iz semena uspešno pri zelo zgodnji setvi, pravilni oskrbi in spravilu.
- ▶ Pričeli smo se zavedati pomembnosti čebel pri samem semenu na cvetnih steblih.
- ▶ Opazovali smo pobiranje in ročno spravilo pridelka.

V letošnjem šolskem letu smo aktivnosti še nadgrajevali.



- ▶ Za zdravje smo s koraki po dolgem in počez »premerili« naš kraj.
- ▶ Pripravili smo si okusno in zdravo: luk, pa kruh - domača južna je vküp.
- ▶ Otroci so pripovedovali, zakaj ne marajo čebule.
- ▶ Raziskali smo, kakšne jedi lahko pripravimo iz luka.
- ▶ Prisluhnilo smo babici, ki je pripovedovala: “Negda, ko smo mali b’li ...” ter prepevali prleško himno: »Dere sn jaz mali bija«.
- ▶ Za zdravo srce smo pojedli lukovo župo, ki so nam jo pripravili kuharji.



- ▶ Opazovalna dejavnost in beleženje sprememb na polju se je odvijala v jesenskem, zimskem in spomladanskem času.
- ▶ Spoznali smo delovne stroje in pripomočke za sajenje luka.
- ▶ Eksperimentirali smo s čebulo, med rezanjem ugotavljali, zakaj se nam solzijo oči.
- ▶ Po različnih knjigah smo iskali informacije, zakaj je čebula zdrava in kaj vse pozdravi (predvsem srce).
- ▶ Obiskali smo Dominkovo domačijo (najstarejša cimprana hiša), kjer je lükarica spletla venec iz avtohtone sorte čebule in ržene slame.



- ▶ Izvedli smo dvokilometrski pohod v eno smer na lükarsko kmetijo, kjer smo ročno sadili lükec. Pokazali so nam, kako je potrebno narediti gredice in saditi. Naučili smo se, kaj pomeni triletna pridelava (seme, čebulček, čebula) ter da če čebulo gojimo iz čebulčka, postane večja, kot če jo gojimo iz semena.
- ▶ Izvedeli smo, da sta korenček in čebula najboljša prijatelja.
- ▶ Ogledali smo si, kje in kako se čebula skladišči. Primerjali smo prej in pozneje vsajeno čebulo.
- ▶ Še vedno spremljamo rast vsajenega, poskrbeli bomo tudi za spravilo.



REZULTATI



▶ Aktivnosti so bile zastavljene kot prijeten način preživljanja časa v gibanju (pohodi, sprehodi) v primarno naravno okolje (polja ...) z zdravimi obroki (jüžna) in novimi ugotovitvami.

▶ Spoznali smo, da: »Z opazovanjem narave in njenih zakonitosti se marsičesa naučimo. Prijateljevanje z naravo nas razveseljuje!« (Ucman, Ljubljana 2011, str. 7.)

▶ Gre za primer dobre prakse, v katerem se gradi osebnost, s poudarkom na gibanju, zdravju, lokalno pridelani hrani ter ohranjanju naravne dediščine.



SKLEPNA MISEL

- ▶ Dobra praksa se je pokazala v motivaciji, v interesu in pripadnosti za delovanje v domačem okolju.
- ▶ Vrednost opravljenega dela je v izvedbi ter načinu prikazovanja dediščine. Pomembno je osveščanje o pripadnosti lokalnemu, hkrati pa graditev mostu k zdravemu.
- ▶ Bogato naravno okolje pri tem samo spodbuja in ponuja obilo možnosti, v katerem se otroci učijo za življenje.
- ▶ Vzgojna pot, ki kaže rešitev, je prenašanje tradicije iz starejše na mlajšo generacijo, ki ima samo en namen: ohraniti dediščino, kulturo in tradicijo.
- ▶ Zgodnje osveščanje otrok ima pri tem neprecenljivo vrednost, saj spoznavajo, da je v Lükariji mogoče zdravo in srečno živeti.



VIRI IN LITERATURA

- ▶ Zloženske Ptujski luk.
- ▶ Černe, Mihaela: Čebulnice, Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1992.
- ▶ Uzman, Renata: Mali ekološki vrtnar, Ljubljana: Kozmos, 2011.
- ▶ Angerer, Tatjana: Moj prvi naravni vrt, Celje: Mohorjeva družba, 2000.
- ▶ Kobal, Edvard: Ekologija zate, Ljubljana: Vrtičarska univerza, 1991.
- ▶ Kurikulum za vrtce, Ljubljana, Ministrstvo RS za šolstvo in šport, 1999.

